

มาตรฐานวิชาชีพครู: อำนาจตามกฎหมายและผลกระทบต่อสิทธิและคุณภาพการศึกษา

Teacher Professional Standards: Legal Authority and Impact

on Rights and Educational Quality

พลรพี ทุมมาพันธ์¹Phonraphee Thummaphan¹

บทคัดย่อ

มาตรฐานวิชาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนความเป็นวิชาชีพ บทความนี้วิเคราะห์อำนาจของสภาวิชาชีพในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพครู ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครองในลักษณะการออกกฎ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้หลักกฎหมายมหาชน ได้แก่ หลักความชอบด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม ความได้สัดส่วน และความรับผิดชอบ และตรวจสอบได้ มาตรฐานวิชาชีพครูฉบับที่ใช้เป็นหลักในปัจจุบันคือ ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดให้มาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) มาตรฐานเหล่านี้เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการกำหนดสิทธิและสถานะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ทั้งในการคัดกรอง การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และการควบคุมจรรยาบรรณ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อคุณภาพการผลิตครู โดยถูกใช้เป็นกรอบในการจัดการศึกษาของสถาบันผลิตครู เพื่อให้บัณฑิตมีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นธรรมต่อผู้เรียน ข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นไปอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: มาตรฐานวิชาชีพ กฎหมายมหาชน สภาวิชาชีพ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รองเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, Asst. Prof. Dr., Deputy Secretary-General, Teachers' Council of Thailand

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: พลรพี ทุมมาพันธ์, phonraphee@ksp.or.th

วันที่รับบทความ (Received) 12 ธันวาคม 2568 วันที่แก้ไขบทความ (Revised) 29 ธันวาคม 2568 วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 30 ธันวาคม 2568

ABSTRACT

Professional standards are a core component for defining and demonstrating professionalism. This article analyzes the authority of the teacher council in determining professional teaching standards under the Teacher and Educational Personnel Council Act B.E. 2546. The primary objective is to elevate teacher quality, which is fundamental to educational reform in Thailand. The determination of these standards is classified as an exercise of administrative power in the form of issuing regulations and must therefore adhere to public law principles: legality, fairness, proportionality, and accountability. The current standard, defined in the Khurusapha Regulation on Professional Standards (No. 4) B.E. 2562, comprises three main components: Knowledge and Professional Experience Standards, Performance Standards, and Professional Conduct Standards (Ethics). These standards serve as crucial legal instruments for determining the rights and professional status of educators, encompassing the screening of qualified personnel, issuing professional licenses, and regulating conduct. Systemically, professional standards impact the quality of teacher preparation. They function as a framework for organizing educational programs of teacher preparation institutions, ensuring graduates possess the required knowledge, skills, and ethics for practice. Ultimately, this contributes to the national quality of education and equity for learners. The policy recommendations are useful for improving professional standard-setting to ensure greater transparency, fairness, and effectiveness.

Keywords: Professional Standards, Public Law, Professional Council

บทนำ

การยกระดับคุณภาพครูคือหัวใจของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ครูสภามีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลวิชาชีพครู โดยพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดให้ครูสภามีวัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกใบอนุญาต และควบคุมจรรยาบรรณของครู (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546) องค์ความรู้ทางวิชาการที่ผ่านมามีมุ่งเน้นไปยังอำนาจของสภาวิชาชีพในการออกและเพิกถอนใบอนุญาต (พิชญภา ยืนยาว, วรณี สุจิตร์จุล, ชีรวิชญ์ ธาตาดันดิโชค, ณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง และพนม จงเฉลิมชัย, 2563, หน้า 13-26; วิษณุ อรุณเมฆ, จิราวัฒน์ ขจรศิลป์ และธิติพงษ์ สุขดี, 2567, หน้า 247-258) รวมถึงการควบคุมจรรยาบรรณของวิชาชีพ (สิริพร พิมพ์สิงห์, วรกฤต เกื้อนช่วง, พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และพระมหาอุดร อุดตโร, 2565, หน้า 237-248; สฎายุ ชีระวิชยตระกูล, เชษฐ ศิริสวัสดิ์, ภัทรมนัส ศรีตระกูล และวาทัญญู นาวิเศษ, 2567, หน้า 1204-1243; อรรณพ ปิ่นเกษ และชมแข พงษ์เจริญ, 2568, หน้า 947-960) ในขณะที่บทบาทในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ผ่านข้อบังคับต่าง ๆ ยังเป็นประเด็นที่ขาดการวิเคราะห์เชิงกฎหมายมหาชนอย่างลึกซึ้ง

ด้วยเหตุนี้ บทความวิชาการนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างทางองค์ความรู้ดังกล่าว โดยมีคำถามสำคัญในการวิเคราะห์ว่าการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูโดยสภาวิชาชีพถือเป็นการใช้อำนาจรัฐในลักษณะใด และอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายมหาชนอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ที่จะพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครองหรือไม่ มาตรฐานวิชาชีพครูมีผลกระทบต่อสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคล และผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาอย่างไร และควรมีแนวทางในการพัฒนาการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพในมุมมองกฎหมายมหาชนอย่างไร

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานวิชาชีพกับคุณภาพการศึกษา โดยการสร้างกรอบวิเคราะห์ใหม่ที่ประสานหลักกฎหมายเข้ากับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษา และนักกฎหมายมีความเข้าใจบทบาทของสภาวิชาชีพ ในฐานะผู้ใช้อำนาจรัฐผ่านการวิเคราะห์เชิงกฎหมายมหาชนอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพในมุมมองกฎหมายมหาชน เพื่อให้

การกำกับดูแลวิชาชีพครูเป็นไปอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เนื้อหา

สภาวิชาชีพกับการใช้อำนาจรัฐในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ

สภาวิชาชีพมีภารกิจหลักในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งเป็นแกนหลักของการใช้อำนาจทางปกครองในการควบคุมคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพ ครุสภาในฐานะสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นองค์กรถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีสถานะเป็นนิติบุคคล และมีอำนาจในการดำเนินงานตามภารกิจของรัฐ การใช้อำนาจของครุสภาในฐานะสภาวิชาชีพ จึงเป็นการใช้อำนาจรัฐที่ต้องมีความเป็นกลาง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ครุสภามีวัตถุประสงค์ตามที่พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้ในมาตรา 8(1) คือ “ครุสภามีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ” (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546) วัตถุประสงค์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายกำหนดให้ครุสภาดำเนินการกำกับดูแล และพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ ซึ่งการดำเนินการตามวัตถุประสงค์เหล่านี้ถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง โดยมีมาตรฐานวิชาชีพเป็นแกนหลักและเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญ

นอกจากนี้มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดอย่างชัดเจนให้ครุสภามีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพดังต่อไปนี้ (1) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (2) ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ... (5) สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ... (7) รับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรของสถาบันต่าง ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพนี้ต้องออกเป็นข้อบังคับครุสภาตามมาตรา 9(11) (ฉ) ด้วย (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546) อำนาจหน้าที่เหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามาตรฐานวิชาชีพมีบทบาท

สำคัญและเป็นแกนหลักในการใช้อำนาจรัฐของหน่วยงานกำกับดูแลวิชาชีพ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในหลายมิติ

สาระสำคัญของมาตรฐานวิชาชีพครู

ข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งเป็นข้อบังคับของครุสภาฉบับแรกที่ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ กำหนดนิยามคำว่า “มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา” ไว้ในข้อ 4 ว่าหมายถึง “ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน” (ข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ, 2556) ซึ่งหมายความว่า มาตรฐานวิชาชีพเป็นข้อกำหนดที่มีผลบังคับให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม มาตรฐานวิชาชีพจึงมีลักษณะเป็นกฎที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

ในปัจจุบัน ข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้ปรับปรุงองค์ประกอบของมาตรฐานวิชาชีพให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทยและแนวโน้มสากล โดยเป็นข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ที่ใช้เป็นหลักในปัจจุบัน ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก (ข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4), 2562) ได้แก่

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ครูต้องมีความรู้ 6 หมวด ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จิตวิทยา หลักสูตรและการสอน การวิจัยและวัดผล การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล และการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งต้องมีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน ครูต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ครู จัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน
3. มาตรฐานการปฏิบัติตน ครูต้องยึดถือและประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพเพื่อรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพครู และใช้เป็นเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2568 (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2568) เป็นข้อบังคับที่เจาะจงเฉพาะกลุ่มครูพฐมว. ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ที่สอดคล้องกับบริบทของครูพฐมว. ด้วย

การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพในฐานะการใช้อำนาจทางปกครอง

มาตรฐานวิชาชีพถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพไม่ใช่เพียงกรอบคุณลักษณะ แต่เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่มีผลต่อสิทธิและสถานะของผู้ประกอบวิชาชีพ และส่งผลต่อการออกแบบหลักสูตร การรับรองปริญญา การออกใบอนุญาต และการพัฒนาวิชาชีพ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 วรรคสอง นิยามคำว่า “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองหรือกฎ และรวมถึงการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้” รวมทั้ง มาตรา 5 นิยามคำว่า “กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด หรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ” (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, 2539) การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู จึงเป็นวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในลักษณะของการออกกฎ ซึ่งถือเป็นอำนาจที่สภาวิชาชีพใช้อำนาจรัฐในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพครู

ตามหลักกฎหมายมหาชน การใช้อำนาจทางปกครอง (Administrative power) คือ การที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในการดำเนินการต่าง ๆ ลักษณะสำคัญของการใช้อำนาจนี้ได้แก่ ต้องมีกฎหมายรองรับ เช่น พระราชบัญญัติ ระเบียบ หรือข้อบังคับ มีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของบุคคล เช่น การอนุญาต การเพิกถอน การแต่งตั้ง และการลงโทษทางวินัย และต้องมีเหตุผล

มีความชอบธรรม และตรวจสอบได้ (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, 2539) การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู โดยคุรุสภาถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง เนื่องจากเป็น การใช้อำนาจตามกฎหมาย โดยหน่วยงานของรัฐที่กระทบต่อสิทธิของบุคคล กล่าวคือ คุรุสภามีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทองค์การมหาชน ที่ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ในการออกข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล เช่น การได้รับหรือไม่ได้รับใบอนุญาต

การกำหนดและบังคับใช้มาตรฐานวิชาชีพถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครองในรูปแบบของการกำกับดูแลวิชาชีพ (Professional governance) ของสภาวิชาชีพ โดยมีลักษณะ ดังนี้

1. อำนาจในการออกข้อบังคับและระเบียบ คุรุสภามีอำนาจตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการขอรับใบอนุญาต การต่ออายุ และการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เป็นต้น เพื่อใช้ในการกำกับดูแลวิชาชีพทางการศึกษา
2. อำนาจในการประเมินและรับรอง โดยคุรุสภาใช้มาตรฐานวิชาชีพเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และเป็นหลักเกณฑ์ในการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา
3. อำนาจในการควบคุมและลงโทษ สภาวิชาชีพใช้มาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติตนในการพิจารณากรณีครูประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ เช่น ครูละเมิดสิทธิผู้เรียน โดยมีคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพดำเนินการสอบสวนและออกคำสั่งทางปกครองตามหลักกฎหมาย หากผู้ประกอบวิชาชีพฝ่าฝืนจรรยาบรรณ คุรุสภามีอำนาจในการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต
4. อำนาจในการส่งเสริมและพัฒนา โดยใช้มาตรฐานวิชาชีพเป็นกรอบในการดำเนินการส่งเสริม ยกย่อง และพัฒนาวิชาชีพ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยการส่งเสริมยกย่อง และพัฒนาวิชาชีพไปสู่ความเป็นเลิศในสาขาต่าง ๆ พ.ศ. 2568 ที่กำหนดใน ข้อ 4 ว่า “ให้มีการส่งเสริม ยกย่อง และพัฒนาวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ผู้ส่งเสริมการศึกษา และผู้เตรียมเข้าสู่วิชาชีพทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

และประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมถึงให้มีการยกย่องวิชาชีพในรูปแบบของการให้รางวัล การประกาศเกียรติคุณ หรืออื่น ๆ ตามที่คุรุสภาหรือคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพกำหนด...” (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยการส่งเสริมยกย่องและพัฒนาวิชาชีพไปสู่ความเป็นเลิศในสาขาต่าง ๆ, 2568)

การใช้อำนาจทางปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาคุณภาพและความน่าเชื่อถือของวิชาชีพครู โดยสภาวิชาชีพในฐานะหน่วยงานของรัฐใช้อำนาจทางปกครองในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งกำกับและส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรม และมีความสามารถในการสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้ดังที่สังคมคาดหวัง

การวิเคราะห์มาตรฐานวิชาชีพครูในมิติของกฎหมายมหาชน

ในฐานะที่คุรุสภาเป็นองค์การมหาชนที่ใช้อำนาจรัฐในการกำกับวิชาชีพครู การวิเคราะห์มาตรฐานวิชาชีพครูจึงดำเนินการผ่านมุมมองกฎหมายมหาชน โดยการกำหนดมาตรฐานต้องดำเนินการภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Legality) ความเป็นธรรม (Fairness) ความได้สัดส่วน (Proportionality) และความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ (Accountability)

1. หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Legality)

การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูดำเนินการภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 9 ซึ่งบัญญัติให้คุรุสภามีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และอาศัยอำนาจตามมาตรา 49 ที่บัญญัติให้มาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546) คุรุสภาจึงมีอำนาจตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งตามมาตรา 9 (11) (ฉ) การจัดทำมาตรฐานวิชาชีพต้องจัดทำเป็นข้อบังคับคุรุสภา และผลจากการดำเนินการก็เป็นที่น่าประจักษ์เป็นข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพฉบับต่าง ๆ เช่น ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และ ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

นอกจากนี้มาตรฐานวิชาชีพแล้วแต่ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดในมาตรา 49 การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพจึงเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และเป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย

2. ความเป็นธรรม (Fairness)

การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพดำเนินการด้วยความ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม โดยสิทธิในการมีส่วนร่วมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ที่กำหนดว่า การออกกฎที่มีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน ต้องเปิดรับฟังความคิดเห็น (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) ในการออกข้อบังคับ เช่น ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครองที่ต้องชอบด้วยกฎหมาย มีเหตุผลรองรับ และไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพควรมีการรับฟังจากครู สถาบันผลิตครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกระบวนการมีการยกย่อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทในการผลิตครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายฝ่าย เช่น ผู้แทนครู ในสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ ผู้แทนจากหน่วยงานกำกับดูแล และผู้แทนจากภาคประชาสังคม โดยมุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองคุณภาพของวิชาชีพกับการเคารพสิทธิของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญ ในระบบกฎหมายมหาชนและการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้มาตรฐานวิชาชีพมีคุณภาพ สะท้อนความเป็นจริงของการปฏิบัติงานในวิชาชีพ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่หลากหลาย ประการสำคัญ คือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถพัฒนาและเข้าสู่วิชาชีพได้ ซึ่งถือว่าการใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายตามหลักกฎหมายปกครอง หากเนื้อหาของมาตรฐานวิชาชีพมีองค์ประกอบไม่ชัดเจน ไม่เป็นธรรม หรือกระบวนการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพ ไม่เปิดโอกาสให้บุคคลสามารถพัฒนาและเข้าสู่วิชาชีพได้ อาจเข้าข่ายการใช้อำนาจโดยมิชอบตามหลักกฎหมายปกครอง ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามหลักการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้าน โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านกระบวนการประชาพิจารณ์ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน

มาตรา 77 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติว่า “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ” (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) เพื่อให้การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพเป็นไปอย่างโปร่งใส มีส่วนร่วม และเคารพต่อสิทธิของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรฐานวิชาชีพ นอกจากนี้จะเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว ยังเป็นการตรวจสอบให้แน่ใจว่าเนื้อหาของมาตรฐานวิชาชีพ มีองค์ประกอบที่ชัดเจนและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายด้วย

กล่าวได้ว่ามาตรฐานวิชาชีพครูมีผลกระทบทางบวกในการช่วยคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าสู่วิชาชีพ ยกกระดับคุณภาพครูให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับยุคสมัย และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียนและสังคมต่อวิชาชีพครู ในขณะเดียวกันก็เผชิญความท้าทายเนื่องจากอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้ที่มิประสงค์แต่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามข้อบังคับ ความเข้มงวดของเกณฑ์อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างครูในเมืองกับครูชนบท หากไม่มีระบบสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ครูบางกลุ่มถูกกีดกันจากการต่ออายุใบอนุญาต อย่างไรก็ตาม ประเด็นความท้าทายเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีการดำเนินการรองรับอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันมีช่องทางการอบรมพัฒนาเพื่อให้ผู้ที่ต้องการต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจำนวนมาก เป็นการอำนวยความสะดวกในการต่ออายุได้ง่าย นอกจากนี้ยังใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นขอและต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งทำให้สามารถดำเนินการได้สะดวกและรวดเร็ว ยิ่งขึ้นตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565

3. หลักความได้สัดส่วน (Proportionality)

การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพต้องอยู่บนหลักความได้สัดส่วน ซึ่งใช้ควบคุมการใช้อำนาจรัฐในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยต้องเป็นไปตามหลักการย่อย 3 ประการ ได้แก่ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วน ในความหมายอย่างแคบ ด้วยเหตุนี้ การจำกัดสิทธิในการประกอบวิชาชีพอันเกิดจากการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพจึงต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนและมีความชอบธรรม การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพต้องเป็นไปเพื่อให้วิชาชีพทางการศึกษามีคุณภาพ เนื้อหาของมาตรฐานวิชาชีพกระทบ

ต่อสิทธิของผู้ประกอบวิชาชีพหรือผู้ประสงค์จะประกอบวิชาชีพ ไม่เกินกว่าที่จำเป็นและไม่สร้างภาระเกินควร รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพนั้นทำให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะมากกว่าความเสียหายของเอกชน

เมื่อพิจารณามาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนด จะเห็นว่ามาตรฐานทำหน้าที่เป็นกรอบคุณลักษณะของผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพ โดยระบุถึงคุณภาพ ความรู้ ทักษะ และจรรยาบรรณที่พึงมี ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปในวิชาชีพที่มีความรับผิดชอบ ต่อสาธารณะ และต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ตัวอย่างเช่น การกำหนดมาตรฐานความรู้ 6 หมวดล้วนเป็นความรู้สำคัญที่เป็นพื้นฐานในการประกอบวิชาชีพครูที่ขาดไม่ได้ ถือว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูพึงมี การกำหนดมาตรฐานดังกล่าวจึงมิใช่การสร้างภาระเกินควรแก่บุคคล หากแต่เป็นกลไกสำคัญในการคัดกรองและส่งเสริมผู้ประกอบวิชาชีพให้มีความสามารถและความน่าเชื่อถือในการให้บริการการศึกษาอันเป็นประโยชน์สาธารณะขั้นพื้นฐานของประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นที่ไว้วางใจของสังคม

4. ความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ (Accountability)

การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพต้องตั้งอยู่บนหลักความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ กล่าวคือ ต้องกำหนดและบังคับใช้มาตรฐานวิชาชีพอย่างเปิดเผย โปร่งใส และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบของคุรุสภาในฐานะหน่วยงานที่ได้รับอำนาจตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ครอบคลุมสองมิติหลัก ประการแรก คือ ความรับผิดชอบต่อประโยชน์สาธารณะและผู้เรียน และประการที่สอง คือ ความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบวิชาชีพ ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภานั้นจะเห็นว่าเป็นการดำเนินการตามหลักความรับผิดชอบ โดยกำหนดคุณลักษณะและคุณภาพที่ผู้ประกอบวิชาชีพต้องมี เพื่อให้สามารถส่งต่อบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน ซึ่งถือว่าการรับผิดชอบต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงในการกำหนดมาตรฐานในระดับคุณภาพที่พอเหมาะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพพึงประพฤติปฏิบัติตามได้ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบวิชาชีพด้วย สำหรับความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพนั้น คุรุสภาได้ดำเนินการกำกับดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ

ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ เป็นกลไกที่ใช้ในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้เรียน นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังจะเห็นตัวอย่าง ได้จากการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูปฐมวัย (ข้อบังคับ ครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูปฐมวัย, 2568) เพื่อให้ข้อกำหนด มีความเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงาน ของครูกลุ่มดังกล่าวโดยเฉพาะ

ในแง่การดำเนินการตามหลักการตรวจสอบได้นั้น ต้องเปิดเผยข้อมูลการทำงานอย่างโปร่งใสและเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบได้ ซึ่งครอบคลุม ทั้งในระหว่างกระบวนการกำหนดและการเผยแพร่มาตรฐาน วิชาชีพ กล่าวคือ มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผ่านการประชาสัมพันธ์ เป็นช่องทางให้ผู้มีส่วนได้เสียตรวจสอบ หรือทักท้วงได้ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรคสอง รวมทั้งมีการเปิดเผยมาตรฐานวิชาชีพต่อสาธารณะ โดยการ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งครุสภาได้ดำเนินการอย่าง เคร่งครัด ดังจะเห็นได้ชัดตั้งแต่มาตรฐานวิชาชีพฉบับแรก ที่ได้จัดทำเป็นข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง วันที่ 4 ตุลาคม 2556 (ข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐาน วิชาชีพ, 2556) จนมาถึงมาตรฐานวิชาชีพฉบับล่าสุด คือ มาตรฐาน วิชาชีพครูปฐมวัย ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 142 ตอนพิเศษ 279 ง วันที่ 22 สิงหาคม 2568 (ข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูปฐมวัย, 2568) ซึ่งเป็นการยืนยัน ถึงการปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส สิทธิในการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารตามกฎหมาย และการมีส่วนร่วมตรวจสอบได้

ผลกระทบต่อสิทธิและคุณภาพการศึกษา

1. ผลกระทบต่อสิทธิและสถานะของผู้ประกอบวิชาชีพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 รับรองสิทธิในการประกอบอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา, 2560) หมายความว่า บุคคลมีสิทธิในการเลือก ประกอบอาชีพ ซึ่งรวมถึงอาชีพครู มาตรฐานวิชาชีพเป็นข้อกำหนด เกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบ วิชาชีพทางการศึกษา จึงมีผลกระทบต่อสิทธิในการประกอบอาชีพ ถ้าบุคคลมีคุณสมบัติตามที่มาตรฐานวิชาชีพกำหนดย่อมมี

สิทธิประกอบวิชาชีพครูได้ ในทางกลับกัน ถ้าบุคคลไม่มีคุณภาพ หรือคุณลักษณะตามที่มาตรฐานวิชาชีพกำหนด ย่อมไม่ได้รับ อนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญ ในการพิจารณาว่าบุคคลมีคุณสมบัติในการประกอบวิชาชีพ หรือไม่ ซึ่งมีผลกระทบต่อสถานะของบุคคลทั้งในการเข้าสู่ และการคงอยู่ในวิชาชีพ บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพจึงมี ความเกี่ยวข้องกับทั้งการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและ การควบคุมวิชาชีพ

ในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนั้น สภาวิชาชีพ ใช้มาตรฐานวิชาชีพในการกำกับคุณสมบัติเพื่อการพิจารณา ออกใบอนุญาตวิชาชีพ โดยใช้อำนาจในการกำหนดมาตรฐาน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อพิจารณาการออกใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพใบแรก คือ ใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ครู และใช้มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งมาตรฐาน การปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนเป็นหลักเกณฑ์ ในการออกใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ครูชั้นต้น ผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ตามมาตรฐานจะไม่สามารถได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ ซึ่ง เป็น การจำกัดสิทธิในเชิงปกครองอย่างชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษาซึ่งเป็นบริการสาธารณะมีคุณภาพ ตามความคาดหวังของสังคม

ในการควบคุมวิชาชีพนั้น มาตรฐานวิชาชีพถูกใช้ในการ พัฒนาศักยภาพและการควบคุมจรรยาบรรณ โดยในการพัฒนา วิชาชีพนั้น มาตรฐานวิชาชีพถูกใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนา และการประเมินเพื่อต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้ที่ไม่ผ่านการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด อาจไม่ได้รับ การอนุมัติต่ออายุใบอนุญาตและถูกจำกัดสิทธิในการประกอบ วิชาชีพ ส่วนในการควบคุมจรรยาบรรณ มาตรฐานวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติตนเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรม ของผู้ประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ หากฝ่าฝืนจรรยาบรรณ สภาวิชาชีพมีอำนาจทางปกครอง ในการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่มี ผลกระทบต่อสถานะทางอาชีพโดยตรง

หากพิจารณาผลของมาตรฐานวิชาชีพที่มีต่อสิทธิ ในการประกอบวิชาชีพจะเห็นว่า มาตรฐานวิชาชีพมิได้เป็น การจำกัดสิทธิในเชิงลบโดยตรง เช่น การห้ามหรือเพิกถอนสิทธิ แต่เป็นการกำหนดเงื่อนไขเชิงบวกที่มีผลต่อสถานะทางกฎหมาย ของบุคคล และส่งผลต่อโอกาสในการประกอบอาชีพ ในกรณีนี้

หากพิจารณาจุดมุ่งหมายของการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ มิใช่เพื่อจำกัดสิทธิของบุคคล แต่เพื่อกำหนดคุณลักษณะและคุณภาพของผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครูให้มีความเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ในการให้บริการการศึกษา ซึ่งถือเป็นประโยชน์สาธารณะขั้นพื้นฐานของประเทศ การมีมาตรฐานที่ชัดเจนและเป็นธรรม จึงเป็นกลไกสำคัญในการคัดกรองและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จรรยาบรรณที่สอดคล้องกับคุณค่าค่านิยมของสังคม และสามารถส่งมอบการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างไรก็ตาม ยังต้องคำนึงว่าการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งมีผลบังคับตามกฎหมายให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตามที่เข้มงวดเกินควร เช่น การกำหนดคุณสมบัติที่ไม่จำเป็น อาจเป็นการจำกัดสิทธิที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25

หากพิจารณาผลกระทบของมาตรฐานวิชาชีพที่มีต่อสถานะทางการประกอบอาชีพของบุคคล ในประเด็นการออก การต่ออายุ การพักใช้ หรือการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครองเฉพาะราย ซึ่งมีผลผูกพันต่อสถานะทางกฎหมายและจำกัดสิทธิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเท่านั้น การดำเนินการมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนตามกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน เช่น ในการออกใบอนุญาตนั้นมีการกำหนดคุณสมบัติว่าผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูต้องมีคุณสมบัติปริญญาทางการศึกษาคู่มือรับรอง ซึ่งการรับรองปริญญานั้น ครูสภาจะรับรองหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ตามที่กำหนดในประกาศครูสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567 (ประกาศครูสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ, 2567) ส่วนการต่ออายุนั้นต้องมีการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ ตามที่กำหนดในประกาศคณะกรรมการครูสภา เรื่อง คุณสมบัติของผู้ขอต่ออายุ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พ.ศ. 2567 (ประกาศคณะกรรมการครูสภา เรื่อง คุณสมบัติของผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา, 2567) และการพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หลักเกณฑ์สำคัญ คือ การประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับครูสภา ว่าด้วย

การพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2568 (ข้อบังคับครูสภา ว่าด้วยการพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ, 2568) กล่าวได้ว่าการใช้อำนาจทางปกครองในการออก การต่ออายุ และการพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนั้น มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายรองรับการดำเนินการอย่างถูกต้อง

2. ผลกระทบเชิงระบบจากมาตรฐานวิชาชีพสู่คุณภาพครูและคุณภาพผู้เรียน

การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพที่สอดคล้องกับกฎหมาย และเป็นธรรม มีความสำคัญต่อการผลิตครูที่มีคุณภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมต่อผู้เรียน บทบาทสำคัญประการหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพ คือ เป็นกลไกเชิงระบบในการควบคุมคุณภาพการผลิตครู โดยตามข้อบังคับครูสภา ว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2565 กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพต้องมีคุณสมบัติและไม่มีความผิดห้าม โดยในคุณสมบัตินั้นต้องเป็นไปตาม ข้อ 7(ก) (2) มีคุณวุฒิข้อหนึ่งข้อใด ดังต่อไปนี้ (2.1) ปริญญาทางการศึกษาหรือเทียบเท่าที่ครูสภารับรอง (2.2) ปริญญาอื่นที่ผ่านการรับรองคุณวุฒิจากครูสภา (2.3) ปริญญาอื่นและผ่านการรับรองความรู้ตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพของครูสภา และข้อ 7(ก) (3) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการครูสภากำหนด (ข้อบังคับครูสภา ว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ, 2565) ซึ่งหมายความว่า การที่บุคคลจะยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้นั้น ต้องจบการศึกษาปริญญาทางการศึกษาหรือเทียบเท่าที่ครูสภาให้การรับรอง และผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้หลักสูตรผลิตครูในสถาบันผลิตครู ซึ่งก็คือมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา ดำเนินการขอรับรองปริญญาหรือหลักสูตรกับครูสภา เพื่อให้บัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรมีคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามข้อ 7(ก) (2.1) และข้อ 7(ก) (3) ในการดำเนินการรับรองปริญญานี้ ครูสภาได้ออกประกาศครูสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพ

เพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567 (ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ, 2567) เพื่อกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการในการรับรองปริญญา ซึ่งในรายละเอียด แนบท้าย ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและ ประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567 ลงวันที่ 25 มกราคม 2567 กำหนดส่วนที่ 2 หลักเกณฑ์การรับรองปริญญาและ ประกาศนียบัตรทางการศึกษา ว่าหลักเกณฑ์การรับรองปริญญา และประกาศนียบัตรทางการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐาน 2 ด้าน ได้แก่ (1) มาตรฐานหลักสูตร และ (2) มาตรฐานการผลิต โดยมาตรฐานหลักสูตร ประกอบด้วย 1) โครงสร้างหลักสูตร 2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับมาตรฐาน วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด 3) ความสอดคล้องของรายวิชา กับ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และ 4) ชื่อสาขาวิชา (ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตร ทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ, 2567) หมายความว่า หลักสูตรต้องมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยง กับมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด และมีความสอดคล้อง ของรายวิชา กับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ จึงจะได้รับการรับรองจากคุรุสภา

ผลจากการกำหนดข้างต้น สถาบันผลิตครูจึงนำ มาตรฐานวิชาชีพครูไปใช้เป็นกรอบในการออกแบบหลักสูตร ครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐาน การปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) โดยออกแบบรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านความรู้ ออกแบบการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งมีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามมาตรฐาน การปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน รวมทั้งใช้ในการ เตรียมความพร้อมนักศึกษาครูก่อนขอรับใบอนุญาต เช่น คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งปรับหลักสูตรใหม่ โดยอิงมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา เช่น เพิ่มรายวิชา การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Technological Pedagogical Content Knowledge หรือ TPACK) และกิจกรรมเสริมความเป็นครู ในด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อให้บัณฑิตมีคุณสมบัติ ตรงตามเกณฑ์การขอรับใบอนุญาต สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็น

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่ส่งผลต่อการปรับปรุงพัฒนาการ ผลิตครู

การดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า มาตรฐาน วิชาชีพครูมิใช่เป็นเพียงข้อกำหนดเชิงวิชาชีพ แต่มีผลบังคับใน เชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาต้องออกแบบ หลักสูตรให้สอดคล้องกับกรอบคุณภาพที่คุรุสภากำหนดไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้บัณฑิตมีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ในการประกอบวิชาชีพครูอย่างมีมาตรฐาน ตัวอย่างที่สะท้อน การนำมาตรฐานวิชาชีพไปเป็นหลักในการออกแบบหลักสูตร ผลิตครู เช่น การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนา หลักสูตรรายวิชาที่เสริมสร้างสมรรถนะครูตามมาตรฐานวิชาชีพ ผลการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบ พบว่า ผู้เรียน มีคะแนนการประเมินสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร ทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (พัชรินทร์ บางเขียว, ชัยยศ ดำรงกิจโกศล และพิษณุ บางเขียว, 2564, หน้า 259–273) ผลกระทบเชิงระบบดังกล่าวยังเชื่อมโยง โดยตรงไปถึงคุณภาพของผู้เรียนในระดับโรงเรียน เพราะครู ที่ผ่านการเตรียมความพร้อมตามมาตรฐานย่อมมีศักยภาพ ในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และตอบสนอง ต่อความหลากหลายของผู้เรียน ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลต่อคุณภาพ การศึกษาในระดับชาติ และเกิดความเป็นธรรมในระบบการศึกษา โดยรวม อันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอเชิงนโยบายจากมุกฎหมายมหาชน

จากการวิเคราะห์พบว่า การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู โดยสภาวิชาชีพเป็นการใช้อำนาจทางปกครองในลักษณะ การออกกฎ (Rule-making) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิ ในการประกอบอาชีพของบุคคล (มาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) และเป็นกลไก เชิงระบบที่กำหนดคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การใช้อำนาจนี้ เป็นไปตามหลักกฎหมายมหาชน และสามารถยกระดับคุณภาพครู ได้อย่างแท้จริง จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำกับวิชาชีพ แบบมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

1. การยกระดับความเฉพาะเจาะจงของมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน โดยควรมีการพัฒนา มาตรฐานวิชาชีพให้มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ตามกลุ่มและ สาขาวิชาของผู้ประกอบวิชาชีพ (เช่นเดียวกับมาตรฐานวิชาชีพครู ปฐมวัย) โดยต้องพิจารณาในกรอบของหลักความได้สัดส่วน

ด้วยการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่จำเป็น (Necessity) และหลีกเลี่ยงการสร้างภาระเกินควร (Undue burden) ในส่วนของการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่จำเป็น เนื้อหาของมาตรฐานวิชาชีพต้องมุ่งเน้นที่ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานสำคัญและขาดไม่ได้ (เช่น มาตรฐานความรู้ 6 หมวด) เพื่อให้การจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพเป็นไปอย่างจำเป็นและไม่เกินความจำเป็นตามหลักการทางกฎหมาย ส่วนในด้านการหลีกเลี่ยงการสร้างภาระเกินควรนั้น การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพที่เฉพาะเจาะจงจะทำให้ข้อกำหนดสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานจริงในแต่ละสาขามากขึ้น และช่วยลดส่วนประกอบที่ซับซ้อนหรือเป็นภาระเกินความจำเป็นต่อผู้ประกอบการวิชาชีพ

2. การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องตามหลักความเป็นธรรม (Fairness) องค์การผู้ใช้อำนาจทางปกครองในการออกกฎต้องยึดมั่นในหลักความเป็นธรรมและสิทธิในการมีส่วนร่วมที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสอง ข้อเสนอจึงมุ่งเน้นการยกระดับกลไกการมีส่วนร่วม ด้วยการสื่อสารและการรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ โดย (1) การสื่อสารและสร้างความเข้าใจเชิงกลยุทธ์ ต้องมีการสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีทั้งการแจ้งการออกกฎและการสร้างความตระหนักรู้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งครู สถาบันผลิตครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้สามารถนำมาตราฐานไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และ (2) การรับฟังความคิดเห็นในทุกช่วงของวงจรมาตรฐาน การรับฟังความคิดเห็นตลอดกระบวนการร่างและการบังคับใช้มาตรฐาน เป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การประชาสัมพันธ์เบื้องต้นเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน เป็นการป้องกันมิให้การใช้อำนาจทางปกครองเข้าข่ายการใช้อำนาจโดยมิชอบหากมาตรฐานนั้นไม่ชัดเจนหรือไม่เปิดโอกาสให้เข้าสู่วิชาชีพ

3. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและตรวจสอบได้และเพื่อให้เห็นภาพผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสอง หน่วยงานกำกับดูแลวิชาชีพควรดำเนินการประเมินผลกระทบ (Impact assessment) ของมาตรฐานวิชาชีพในเชิงระบบ โดยประเมินผลกระทบที่มีต่อ (1) สิทธิและสถานะของผู้ประกอบ

วิชาชีพ ประเมินว่ามาตรฐานดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่หรือการคงอยู่ในวิชาชีพหรือไม่ และกลไกการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (มาตรา 44 และ 45) มีความเป็นธรรมและอิสระเพียงพอหรือไม่ และ (2) คุณภาพการศึกษาและผลลัพธ์ของผู้เรียน ประเมินว่าการที่สถาบันผลิตครูปรับหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพนำไปสู่การผลิตครูที่มีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวัง และท้ายที่สุดส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระดับชาติและเกิดความเป็นธรรมในระบบการศึกษา ตามเป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาหรือไม่

สรุป

มาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพในฐานะผู้ใช้อำนาจรัฐนั้น เป็นมากกว่ากรอบคุณลักษณะหรือคำแนะนำ แต่เป็นกฎที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยมีบทบาทสำคัญตั้งแต่การผลิตครู การคัดกรองผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครู การพัฒนาครู ไปจนถึงการควบคุมจรรยาบรรณของวิชาชีพ ข้อค้นพบหลักคือ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูโดยสภาวิชาชีพเป็นการใช้อำนาจทางปกครองในรูปแบบการออกกฎ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสองมิติหลัก ได้แก่ (1) ผลกระทบต่อสิทธิและสถานะของบุคคลมาตรฐานวิชาชีพนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาการออกการต่ออายุ และการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 อย่างชอบด้วยกฎหมาย และ (2) ผลกระทบเชิงระบบต่อคุณภาพการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงโครงสร้างในการควบคุมคุณภาพการผลิตครู โดยบังคับให้สถาบันผลิตครูต้องออกแบบหลักสูตรและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระดับชาติ และเกิดความเป็นธรรมในระบบการศึกษาโดยรวม

ดังนั้น การใช้อำนาจทางปกครองในการออกกฎในลักษณะข้อบังคับนี้ จึงต้องได้รับการกำกับดูแลอย่างเข้มงวดภายใต้หลักกฎหมายมหาชน เพื่อให้เกิดความชอบด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม ความได้สัดส่วน และความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ ความท้าทายในทางปฏิบัติคือมาตรฐานวิชาชีพต้องไม่สร้างภาระเกินควรต่อผู้ประกอบการวิชาชีพ และต้องมี

การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการยกย่องและบังคับใช้ สำหรับทิศทางเชิงนโยบายที่จำเป็นนั้น เพื่อให้การใช้อำนาจทางปกครองนี้มีความชอบธรรมและ เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด องค์การผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ควรมุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานให้มีความเฉพาะเจาะจงตาม

กลุ่มวิชาชีพ และจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย อย่างเป็นระบบ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสอง บัญญัติไว้ เพื่อให้ เครื่องมือทางปกครองนี้สามารถยกระดับวิชาชีพครูได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

“ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยการส่งเสริมยกย่อง และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพไปสู่ความเป็นเลิศในสาขาต่าง ๆ พ.ศ. 2568,”

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 142 ตอนพิเศษ 225 ง. หน้า 29–33. 20 มิถุนายน 2568.

“ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2565,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 292 ง. หน้า 24–32. 15 ธันวาคม 2565.

“ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง. หน้า 18–20. 20 มีนาคม 2562.

“ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 65–71. 4 ตุลาคม 2556.

“ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูปฐมวัย พ.ศ. 2568,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 142 ตอนพิเศษ 279 ง. หน้า 105–109. 22 สิงหาคม 2568.

“ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยการพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2568,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 142 ตอนพิเศษ 257 ง. หน้า 22–45. 30 กรกฎาคม 2568.

“ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง คุณสมบัติของผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พ.ศ. 2567,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 141 ตอนพิเศษ 168 ง. หน้า 14–17. 19 มิถุนายน 2567.

“ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 141 ตอนพิเศษ 35 ง. หน้า 15–19. 6 กุมภาพันธ์ 2567.

“พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก. หน้า 1–14. 14 พฤศจิกายน 2539.

“พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 52 ก. หน้า 1–30. 11 มิถุนายน 2546.

พัชรินทร์ บางเขียว, ชัยยศ ดำรงกิจโกศล และพิษณุ บางเขียว. (2564). รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่เสริมสร้าง สมรรถนะครูตามมาตรฐานวิชาชีพ. *คุรุศาสตร์สาร*, 15(2), 259–273.

พิชญาภา ยืนยาว, วรณี สุขจิตร์จุล, ชีรวิธ ธาดาทันติโชค, ณัฐวรรณ พุ่มต้อย และพนม จงเจลิ้มชัย. (2563). การพัฒนารูปแบบกลไกและระบบการคัดกรองผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา. *วารสารคุรุสภาวิทยากร*, 1(2), 13–26.

วิชญ์ อรุณเมฆ, จิราวัฒน์ ขจรศิลป์ และธิดิพงษ์ สุขดี. (2567). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ครูด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาสาขาพลศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 16(2), 247–258.

สญาญ์ ชีระวนิชย์ตระกูล, เชษฐ ศิริสวัสดิ์, ภัทรมนัส ศรีตระกูล และวทันญ์ นาวิเศษ. (2567). ข้อเสนอทางกฎหมาย ต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินการทางจรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 53(4), 1204–1243.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ:

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สิริพร พิมพ์สิงห์, วรกฤต เกื้อนช้าง, พระครูศรีสุธรรม นิวิฐ และพระมหาอุตร อุตุตโร. (2565). แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนปางมะค่า จังหวัดกำแพงเพชร.

วารสารวิจัยวิชาการ, 5(2), 237-248.

อรรณพ ปิ่นเกษ และชมแข พงษ์เจริญ. (2568). พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ครูของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 10(1), 947-960.